

ISTANBULSKÁ DEKLARACE O LIDSKÝCH SÍDLECH

1.

My, hlavy států či vlád a oficiální delegace zemí shromážděných na druhé konferenci OSN o lidských sídlech (Habitat II) v Istanbulu v Turecku ve dnech od 3. do 14. června 1996 využíváme této příležitosti, abychom schválili všeobecné cíle zajistit přiměřené bydlení pro všechny a vytvořit podmínky pro to, aby lidská sídla mohla být bezpečnější, zdravější, životaschopnější, spravedlivější, udržitelnější a produktivnější. Naše úvahy o dvou hlavních tématech konference, přiměřeném bydlení pro všechny a trvale udržitelných lidských sídlech v urbanizujícím se světě, byly inspirovány Chartou OSN a jsou zacíleny na potvrzení existujících a na vytvoření nových partnerství na mezinárodní, národní a místní úrovni, která by pomohla zlepšit naše životní prostředí. Cíle, zásady a doporučení obsažené v Agendě Habitat jsou pro nás zavazující a jejich realizaci společně podporujeme.

2.

Zabývali jsme se také naléhavými otázkami pokračujícího zhoršování podmínek bydlení a lidských sídel. Uznáváme, že velká a menší města jsou centry civilizace, která stimulují hospodářský vývoj i společenský, kulturní, duchovní a vědecký pokrok. Musíme využít příležitostí, které nám naše sídla nabízejí, a zachovat jejich různorodost, která podporuje solidaritu mezi všemi národy.

3.

Potvrzujeme znovu svůj závazek zlepšit životní úroveň v podmínkách širší svobody celého lidstva. Máme zároveň na vědomí první konferenci OSN o lidských sídlech, která se konala v Kanadě ve Vancouveru, Mezinárodní rok obydlí pro bezdomovce a Globální strategii bydlení do roku 2000; tj. akce, které vesměs přispěly k většímu celosvětovému uvědomění si problémů lidských sídel a které vyzvaly k akcím, jejichž cílem je získat přiměřené bydlení pro všechny. Nedávné světové konference OSN, především konference OSN o životním prostředí a rozvoji, nám poskytly rozsáhlé schválené dokumenty s cennými podněty pro dosažení míru, spravedlnosti a demokracie vycházejících z hospodářského a sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí; tedy vycházejících ze vzájemně závislých a posilujících se složek trvale udržitelného rozvoje. Pokusili jsme se integrovat závěry těchto konferencí do Agendy Habitat.

4.

Abychom mohli zlepšit kvalitu života v lidských sídlech, musíme bojovat proti zhoršování podmínek jejich existence, které ve většině měst, zejména v rozvojových zemích, dosáhly kritických rozměrů. S tímto cílem na zřeteli musíme komplexně řešit, mimo jiné, neudržitelné modely spotřeby a výroby, zejména v průmyslově vyspělých zemích, neudržitelné populační změny včetně změn ve struktuře i rozmístění populace – s prioritní pozorností věnovanou tendenci k přílišné koncentraci obyvatelstva; dále musíme řešit problémy bezdomovectví, rostoucí chudobu, nezaměstnanost, sociální vyloučení, nízkou stabilitu rodiny, nedostatečné zdroje, nedostatek základní infrastruktury a služeb, nedostatek odpovídajícího plánování, rostoucí míru nejistoty a násilí, zhoršování životního prostředí a zvýšenou zranitelnost vůči přírodním katastrofám.

5.

Problémy lidských sídel jsou globálního rázu; avšak jednotlivé země a regiony mají také své specifické problémy, které vyžadují specifická řešení. Uznáváme, že je nutné zvýšit naše úsilí a míru spolupráce vedoucích ke zlepšení životních podmínek ve velkoměstech, městech i vesnicích na celém světě, zejména v rozvojových zemích, kde je situace zvláště vážná, a v zemích s transformující se ekonomikou. V této souvislosti uznáváme, že globalizace světové ekonomiky představuje pro proces rozvoje jak možnosti a výzvy, tak rizika a nejistoty, a že dosažení cílů Agendy Habitat by bylo usnadněno, mimo jiné, pozitivními akcemi v oblastech financování rozvoje, vnější zadluženosti, rozvojem mezinárodního obchodu a předáváním technologií. Naše města musí být místy, kde lidé žijí plnohodnotný, důstojný život ve zdraví, v bezpečí, šťastně a s nadějí.

6.

Rozvoj měst a venkova je vzájemně propojen. Vedle zlepšování bydlení ve městech musíme také rozšiřovat odpovídající infrastrukturu, veřejné služby i zaměstnanost ve venkovských oblastech s cílem zvyšovat jejich atraktivitu, rozvíjet integrovanou síť sídel a minimalizovat stěhování z venkova do měst. Je nutné věnovat zvláštní pozornost malým a středně velkým městům.

7.

Protože středem našeho úsilí o dosažení trvale udržitelného rozvoje jsou lidé, jsou právě oni základem našich kroků při realizaci Agendy Habitat. Uznáváme specifické potřeby žen, dětí a mladých lidí týkající se zdravých a bezpečných životních podmínek. Zvýšíme své úsilí směřující k vymýcení chudoby a diskriminace, k posílení a ochraně veškerých lidských práv i základních svobod pro všechny a k poskytování základních potřeb, jako jsou vzdělání, výživa, celoživotní zdravotní péče a především přiměřené bydlení pro všechny. Za účelem dosažení tohoto cíle se zavazujeme, že zlepšíme životní podmínky v lidských sídlech tak, aby byly v souladu s místními potřebami i realitou; uznáváme také, že je nutné řešit globální, ekonomické, sociální a ekologické problémy proto, abychom zajistili lepší životní prostředí pro všechny. Zajistíme také úplnou a rovnoprávnou účast všech žen a mužů i efektivní účast mladých lidí na politickém, ekonomickém a společenském životě. Budeme také podporovat plnou účast zdravotně postižených občanů a rovnoprávné zastoupení podle pohlaví v politice, přípravě programů i projektů týkajících se bydlení a trvale udržitelného rozvoje lidských sídel. Tyto závazky na sebe bereme zejména s ohle-

dem na více než miliardu lidí žijících v absolutní chudobě a s ohledem na příslušníky zranitelných a znevýhodněných skupin obyvatelstva zmíněných v Agendě Habitat.

8.

Znovu potvrzujeme svůj závazek plně a postupně realizovat právo na přiměřené bydlení tak, jak je uvádějí již přijaté mezinárodní dokumenty. Proto se budeme snažit o dosažení aktivní účasti našich partnerů ve veřejné, soukromé i nevládní sféře na všech úrovních tak, abychom zajistili právní jistotu vlastnictví, ochranu před diskriminací a rovný přístup k přiměřenému a dostupnému bydlení pro všechny občany i jejich rodiny.

9.

Budeme se snažit rozšířit nabídku finančně dostupného bydlení tím, že umožníme, aby trh fungoval efektivně v sociálně i ekologicky odpovědném prostředí; podpoříme také dostupnost pozemků, úvěrů a pomoci těm, kteří nejsou schopni se sami uplatnit na trhu s byty.

10.

Zavazujeme se, že pro zachování našeho globálního prostředí a zlepšení kvality života v lidských sídlech budeme podporovat trvale udržitelné modely výroby, spotřeby, dopravy a rozvoje sídel; budeme předcházet znečištění prostředí, respektovat únosnou kapacitu ekosystémů a zachovávat příležitosti pro příštích generace. V této souvislosti budeme v duchu celosvětového partnerství spolupracovat na zachování, ochraně a obnovování zdraví a celistvosti ekosystému naší planety. Vzhledem k tomu, že podíl jednotlivých zemí na zhoršování životního prostředí se liší, potvrzujeme zásadu, že jednotlivé země mají společnou, ale rozdílnou odpovědnost. Uznáváme také, že uvedené závazky musíme realizovat ve shodě se zásadou preventivního přístupu, aplikovaného podle možností jednotlivých zemí. Budeme též podporovat zdravé životní prostředí, zejména prostřednictvím dostatečného zajišťování zdravotně nezávadné vody a efektivním nakládáním s odpadem.

11.

Budeme podporovat zachovávání, obnovu a údržbu budov, památek, volných ploch, krajiny, sídel a sídelních celků s historickou, kulturní, architektonickou, přírodní, církevní a duchovní hodnotou.

12.

Přijímáme strategii umožňování i zásady partnerství a participace jako nejdemokratičtější a nejefektivnější přístupy k realizaci svých závazků. Pokládáme místní samosprávu za našeho nejbližšího a nejdůležitějšího partnera při realizaci Agendy Habitat; musíme proto, v právním rámci jednotlivých zemí, podporovat decentralizaci prostřednictvím demokratických místních orgánů a posílit jejich finanční i institucionální kapacity podle podmínek jednotlivých zemí; přitom však musí být zajištěna jejich transparentnost, zodpovědnost a vstřícnost vůči potřebám občanů, což jsou klíčové požadavky na státní správu a samosprávu na všech úrovních. Budeme také více spolupracovat s poslanci, soukromým sektorem, odbory, nevládními i jinými organizacemi občanské společnosti, přičemž budeme respektovat jejich autonomii. Posílíme také roli žen a podpoříme sociálně a ekologicky zodpovědné investice ze strany soukromého sektoru. Akce na místní úrovni by měly být řízeny a stimulovány místními programy vycházejícími z Agendy 21 a Agendy Habitat, nebo i jakýmkoli obdobnými programy; tyto akce by také měly čerpat ze zkušeností spolupráce v celosvětovém měřítku, kterou iniciovalo v Istanbulu Světové shromáždění měst a místních správ, a to bez předsudků týkajících se národní politiky, cílů, priorit a programů. Strategie umožňování také zahrnuje odpovědnost státní správy a samosprávy všude tam, kde je to vhodné, za přijetí speciálních opatření pro příslušníky znevýhodněných a zranitelných skupin obyvatelstva

13.

Protože realizace Agendy Habitat bude vyžadovat dostatečný objem financí, musíme zmobilizovat finanční zdroje na národní i mezinárodní úrovni, včetně nových i dodatečných zdrojů ze všech oblastí – multilaterálních i bilaterálních, soukromých i veřejných. V této souvislosti musíme také usnadnit vytváření institucionálních a jiných kapacit a podporovat předávání vhodných technologií i know-how. Rovněž opakujeme své závazky přijaté na nedávných konferencích OSN, především závazky uvedené v Agendě 21 týkající se financování a předávání technologií.

14.

Věříme, že úplná a efektivní realizace Agendy Habitat bude vyžadovat posílení úlohy a funkce Centra OSN pro lidská sídla (Habitat), přičemž si uvědomujeme, že je nutné, aby se Centrum zaměřilo na správně definované, potřebně rozvinuté a strategické otázky. K dosažení tohoto cíle se zavazujeme podporovat úspěšnou realizaci Agendy Habitat a jejího globálního akčního plánu. Ve vztahu k realizaci Agendy Habitat plně uznáváme přínos regionálních a národních akčních plánů připravených pro tuto konferenci.

15.

Tato konference v Istanbulu předznamenává novou éru spolupráce – éru kultury a solidarity. Blížíme se k 21. století, a proto nabízíme pozitivní vizi trvale udržitelného rozvoje lidských sídel, naději pro naši společnou budoucnost a nabídku ke sdílení hodnotné a angažované spolupráce při společném budování světa, ve kterém mohou všichni žít v bezpečném domově s příslibem slušného a důstojného života, dobrého zdraví, bezpečí, štěstí a naděje.

Istanbul, 14. června 1996